

**Katarzyna Szafrńska
Karolina Dębiak**

**NIEBEZPIECZNA SIĘĆ – ZJAWISKO CYBERPRZEMOCY WŚRÓD
DZIECI I MŁODZIEŻY**

Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy

NIEBEZPIECZNA SIEĆ – ZJAWISKO CYBERPRZEMOCY WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY

1. Wstęp

Cyberprzemoc jest jednym z najpoważniejszych problemów rozwijającego się świata. Jest on coraz częściej przedmiotem kampanii reklamowych oraz programów profilaktycznych. Od 2008 roku w Polsce Fundacja Dzieci Niczyje realizuje akcje społeczną „Dziecko w Sieci”, w ramach, której pojawiają się reklamy prasowe oraz telewizyjne, które mają zwrócić uwagę na problem cyberprzemocy. Poza tym na stronie Fundacji rodzice i nauczyciele mogą znaleźć materiały pomocne w uświadamianiu dzieci. Jednak, czym dokładnie jest cyberprzemoc? O tym mowa w dalszej części tego artykułu.

2. Definicja cyberprzemocy

Kilkanaście lat temu nie było potrzeby definiowania zjawiska cyberprzemoc, gdyż takie zjawisko nie istniało. Dziś cyberprzemoc jest najpopularniejszym zagrożeniem wynikającym z korzystania z Internetu. Najprościej możemy ją scharakteryzować jako przemoc za pomocą elektronicznych środków przekazu z dostępem do Internetu. Bardziej szczegółowe definicje wskazują na różnorodność metod stosowanych przez sprawców. Tak naprawdę ciężko jest zdefiniować cyberprzemoc, choćby, dlatego, że nie wiadomo czy ostra wymiana zdań prowadzona na komunikatorze internetowym jest uznana za akt cyberprzemocy czy może jest to pisemny dokument potwierdzający kłótnię? Uznanie jakiegoś działania za cyberprzemoc zależy od punktu widzenia, – co dla ofiary jest naruszeniem jej praw dla sprawcy może być sprawiedliwym działaniem. W języku polskim istnieje inne pojęcie, które zastępuje cyberprzemoc. Agresja elektroniczna¹, bo o niej mowa, określa wszelkie stosowania współczesnych technologii komunikacyjnych do realizacji wrogich działań. Problemem z zdefiniowaniem cyberprzemocy jest też to, że tak jak zwykła przemoc może być ona zarówno bezpośrednia jak i pośrednia. Atakami bezpośrednimi jest na przykład wysyłanie wiadomości bezpośrednio do dzieci czy młodzieży, a cyberprzemoc pośrednia wykorzystuje innych do przemocy wobec ofiary, przy świadomości współsprawcy lub bez niej. Przykładem cyberprzemocy pośredniej jest także włamanie na konta pocztowe, konta na portalach społecznościowych, gdzie w imieniu właściciela wysyłane są obraźliwe treści bądź wirusy do innych użytkowników Internetu. Należy jednak pamiętać, że:

Cyberprzemoc jest zjawiskiem złożonym, które obejmuje wiele rodzajów zachowań. Najpowszechniejszymi są te, które wiążą się z wykorzystaniem telefonu komórkowego i Internetu.

3. Rodzaje i metody cyberprzemocy:

Jak już wiemy cyberprzemoc trudno jest zdefiniować. Trudno także scharakteryzować rodzaje i metody wykorzystywane w cyberprzemocy, ponieważ niektóre działania łatwo zaklasyfikować, jako cyberprzemoc, a inne są po prostu zachowaniami lub dialogami, które poprowadzone daną metodą również nazywa się cyberprzemocą.

Najpopularniejsze działania, które uznawane są za cyberprzemoc to:

¹ Pyżalski J, 2010: Agresja elektroniczna dzieci i młodzieży. Różne rozmiary zjawiska, „Dziecko krzywdzone. Teoria badania, praktyka.” 1 (26), s. 12-27

- **Flaming** – czyli „wojna na obelgi”. Jest to krótka i zaciekła wymiana zdań prowadzona w miejscu „publicznym” (czat, fora, komentarze na Twitterze, Facebooku) prowadzona przez dwie lub więcej osób. Jest ona prowadzona z użyciem dowolnej technologii komunikacyjnej.
- **Prześladowanie** – najczęściej jest to powtarzające się wysyłanie obraźliwych wiadomości. Odbywa się ono za pomocą prywatnych kanałów komunikacyjnych (smsy, e-maile, prywatne rozmowy na czatach (privy)).
- **Oczernianie** – przekazywanie fałszywych i obraźliwych informacji o drugiej osobie, często zamieszczanych na stronach internetowych, portalach społecznościowych lub przesyłanie tychże informacji do innych za pomocą e-maila lub komunikatorów. W tej odmianie cyberprzemocy mieści się publikowanie cyfrowo przerobionych zdjęć innych ludzi, zwłaszcza przedstawiających ich w sposób uwłaczający godności bądź w kontekście seksualnym.
- **Podszywanie się** – „agresor” loguje się na konto ofiary, często wykorzystując jej hasło. Wysyła wtedy obraźliwe treści do innych osób, które twierdzą, że nadawcą jest właśnie ofiara.
- **Ujawnianie tajemnic** – oznacza zdradzenie informacji osobistych, bywa, że zawstydzających, które nigdy nie miały być upublicznione. Pozyskiwanie tajemnic polega na podstępnym zdobywaniu od kogoś prywatnych informacji, a następnie przekazywaniu ich innym. W tej formie cyberprzemocy wykorzystywane są różne kanały komunikacyjne (smsy, e-maile).
- **Cyberostracyzm** – jest to nieuzasadnione wykluczenie ze społeczności internetowej na przykład poprzez usunięcie z listy kontaktów, wyrzucenie z rozmowy, blokadę użytkownika.
- **Cybernękanie** – wykorzystanie środków komunikacji elektronicznej do nękania innej osoby za pomocą ciągłego przesyłania wiadomości mających charakter prześladowania lub zawierających pogrożki.
- **Happy slaping** – polega na tym, że grupa ludzi, zazwyczaj nastolatków, podchodzi do kogoś i uderza (bądź symuluje napaść seksualną), podczas gdy inna osoba, zazwyczaj inny nastolatek nagrywa ten akt kamerą w telefonie komórkowym. Film ze zdarzenia umieszczany jest w Internecie, gdzie mogą go zobaczyć tysiące, a nawet miliony ludzi.
- **Trollowanie** – różnego typu nieprzyjemne zachowania wobec innych użytkowników Internetu, które mają na celu rozbicie prowadzonej dyskusji. Zjawisko to jest obecne w miejscach przeznaczonych do wymiany myśli między Internautami, czyli na grupach dyskusyjnych, forach, czatach itp. Może przejawiać się np. jako wypowiedzi jawnie pogardliwe wobec innych użytkowników, obsesyjne zwracanie uwagi na błędy ortograficzne, złośliwe wtrącanie niezwiązanych z tematem uwag i opinii. Sprawcy takich zachowań są nazywani trollami, a samo zjawisko jest bardzo niepożądane i często zwalczane przez moderatorów i administratorów serwisów.
- **Stalking** – jest inną formą cyberprzemocy, czyli uporczywym nękaniem innych za pomocą nowych technologii, np. zakładanie fikcyjnego profilu w celu ośmieszenia poszkodowanego, jego usuwanie i ponowne zakładanie. Sprawca, czyli osoba pisząca obraźliwe komentarze na forum czy blogu, często pozostaje tylko do pewnego stopnia anonimowa, kryjąc się za internetowym nickiem. Jego anonimowość jest pozorna, ponieważ wytropienie takiego internauty nie stanowi dla specjalistów żadnego problemu.
- **Grooming** – uwodzenie przez Internet. Bardzo często w serwisach randkowych profile nieletnich składają się jedynie ze zdjęć, które stanowią główną oś internetowych znajomości (lub element podtrzymania znajomości ze świata realnego wirtualnym). Tutaj nigdy nie ma żadnych dodatkowych informacji o właścicielu – czasem pola takie, jak „zainteresowania”, „lubię”, „nie lubię”, „marzę” uzupełniane są poprzez wybranie już gotowych odpowiedzi. Dialogiem i interakcją między użytkownikami są zdjęcia oraz znajdujące się pod nimi komentarze. Niepokojące jest to, że osoby niepełnoletnie zamieszczają upozowane erotycznie zdjęcia (tzw. „sweet focie”). Komentarze zamieszczane przez innych użytkowników są bardzo dosłowne i wulgarne. Oprócz tego, że może to doprowadzić do nawiązania nieodpowiednich znajomości, może też dochodzić do nadużyć, polegających na kopiowaniu i zamieszczaniu tych zdjęć w innych serwisach, gdzie mogą być one komentowane w obraźliwy sposób, wyśmiewane i wykorzystywane w cyberprzemocy. Warto zaznaczyć, że zakładanie profili w serwisach społecznościowych (w tym randkowych) jest często zabronione przez regulamin dla osób poniżej 18 (czasem 15) roku życia.
- **Hejtowanie** – jest to zamieszczanie w Internecie obraźliwych lub agresywnych komentarzy.

Niestety ludzie są bardzo kreatywni w wymyślaniu niekorzystnych działań na rzecz drugiej osoby. W dobie cyfryzacji dokumentów oraz ciągle rozwijającej się technologii musimy spodziewać się tego, że pojawiają się coraz to nowe formy cyberprzemocy.

4. Kto dopuszcza się do cyberprzemocy. Powody stosowania cyberprzemocy.

Przebywając w cyberprzestrzeni coraz częściej natykamy się na różne przejawy agresji niż w życiu realnym. P. Czochołska² twierdzi, że to dlatego, iż w cyberprzestrzeni używamy tylko i wyłącznie słowa pisanego. Nie widać przecież mimiki twarzy i gestów naszego rozmówcy. Kontakt jest tak zubożony i źle odczytywany, że nic w tym dziwnego, że dochodzi do takiego wzrostu agresji, która w realnym świecie nigdy by nie zaistniała. Anonimowość, którą daje nam Internet wzmacnia przejawianie napastliwych zachowań. Poza tym pośród dzieci i młodzieży nie mają świadomości działań, które podejmują w Internecie. Nie wiedzą, że decyzje, które podejmowane online mogą być krzywdzące dla innych osób. Badania na temat cyberprzemocy pokazują, że to nie są jednostkowe akty i wydarzenia, ale codzienne zjawisko wśród dzieci, młodzieży i dorosłych. Coraz częściej w mediach pokazywane są informacje dotyczące przemocy wirtualnej wśród rówieśników, które kończą się próbami samobójczymi oraz samobójstwami. Głównym celem działań agresywnych w sieci jest sprawienie komuś przykrości i wyrządzenia krzywdy, które często mają pomóc w podniesieniu poczucia własnej wartości sprawcy, a także wywołania zainteresowania grupy czy zaimponowania rówieśnikom. Dla niektórych cyberprzemoc może stanowić sposób na zaimponowanie swojej siły lub wyładowanie agresji. Dla innych cyberprzemoc może być źródłem satysfakcji, prestiżu lub innej nagrody. Jeszcze inni stosują cyberprzemoc po to, by zrealizować własne fantazje dotyczące cyberprzemocy. Są różne motywy, którymi kierują się sprawcy cyberprzemocy: nuda, pragnienie władzy, złośliwość, chęć zemścić się za doświadczoną przemoc, chęć przykucia uwagi, potrzebę kreowania się na twardziela lub fajną osobę, a także zazdrość. Innym kluczowym powodem jej stosowania jest to, że cyberprzemoc jest bezpieczniejsza niż tradycyjna przemoc, ponieważ agresor pozostaje anonimowy, istnieje mniejsze ryzyko złapania oraz nie wchodzi się w bezpośrednie konfrontacje. Niektórzy sprawcy cyberprzemocy stosują ją po prostu dlatego, że czerpią przyjemność ze sprawianego bólu.

Parry Arfab³ wyróżniła cztery typy dzieci dopuszczających się do stosowania cyberprzemocy:

- Anioł zemsty – to dziecko postrzegające siebie, jako osobę poszukującą sprawiedliwości za krzywdy doznane przez siebie lub innych. Wiele osób z tej grupy to dzieci i nastolatki, którzy byli ofiarami przemocy szkolnej i chcą się zemścić. Mogą to też być dzieci wykluczone z kręgów szkolnych znajomych, doznające w szkole tradycyjnej przemocy.
- Głodny władzy – przypomina on prześladowcę ze szkolnego boiska, który chce pokazać innym swoją władzę, siłę i autorytet. Sprawca cyberprzemocy używa pogroźek i poniżających komentarzy, by wywołać strach. W przeciwieństwie do anioła zemsty, najczęściej działającego samodzielnie, agresor głodny władzy potrzebuje publiczności, która będzie obserwować jego działania lub go do nich zachęcać. W tej kategorii mieszczą się dzieci, które chcą zademonstrować innym swoją władzę, zrekompensować swoje własne kompleksy. Są to też osoby, które mogą doświadczać tradycyjnej szkolnej przemocy oraz być mniejsze i słabsze od swoich przeciwników. Ten typ charakteryzują także dzieci, które chcą dać ujście swojej agresji lub wrogości.
- Wredne dziewczynki – to dzieci, które stosują cyberprzemoc z nudów. Ten rodzaj cyberprzemocy służy raczej przyjemności i rozrywce agresora niż pragnieniu zranienia ofiary, choć oczywiście część rozrywki zapewnianej przez cyberprzemoc płynie ze świadomości, że inna osoba została poniżona lub zawstydzona.

² Czochołska P., Agresja i przemoc w multimediami elektronicznych, (w:) Kowalski D., Kwiatkowski M., Zduniak A. (red.nauk.), Edukacja dla bezpieczeństwa. Wybrane perspektywy., Lublin 2004.

³ Kowalski R.M., Limber S.P., Agatson P.W., 2010: Cyberprzemoc wśród dzieci i młodzieży, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego

- Sprawca mimowolny – to osoby, które dopuszczają się cyberprzemocy w odpowiedzi na wrogo nacechowane wiadomości, które otrzymują lub osoby stające się pośrednikami cyberprzemocy.

Podsumowując, możemy wymieć cztery powody, dla których internetowi chuligani stosują cyberprzemoc:

- Przeżywanie radości ze zwyciężania, wynikające na przykład z potrzeby potwierdzenia swojej pozycji w grupie bądź zbudowania swojego wizerunku.
- Wyrównanie doznanych krzywd.
- Zemsta za doznane upokorzenia podejmowana dla odreagowania frustracji spowodowanych np. zakłóceniami funkcjonowania rodziny lub nieprawidłowościami funkcjonowania środowiska rodzinnego, szkolnego czy rówieśniczego.
- Pozyskiwanie uwagi otoczenia, wołanie o pomoc kierowane do wszystkich, którzy o nich zapomnieli.

5. Czym cyberprzemoc różni się od innych rodzajów przemocy:

Cyberprzemoc i przemoc szkolna mają swoje wspólne cechy, ale też dzielą je pewne różnice. Przede wszystkim musimy pamiętać o tym, że cyberprzemoc tak jak wskazuje na to nazwa jest jednym z rodzajów przemocy. Dlatego charakteryzują go trzy cechy, które występują też przy przemocy tradycyjnej: występowanie zachowań agresywnych, określony podział ról – agresor i ofiara, których dzieli różnica siły oraz to, że zachowanie powtarza się w czasie. Natomiast, jeśli chodzi o różnice to najbardziej widoczne jest to, że w przeciwieństwie do tradycyjnej przemocy nie mamy pojęcia kim jest sprawca/agresor. Anonimowość, która cechuje agresora sprawia, iż ofiara zastanawia się kto ją prześladowa, czy to chłopiec czy może jednak dziewczyna. Zadaje sobie wiele pytań, na które trudno znaleźć odpowiedź. Drugą cechą, która odróżnia cyberprzemoc od przemocy tradycyjnej jest dostępność – w świecie rozkwitu technologii ofiara jest przez całą dobę online, to znaczy dostępna w Internecie. Sprawcy przemocy tradycyjnej pod tym względem mają dość zawężony wymiar – mogą atakować ofiarę, w określonych sytuacjach. Poza tym charakterystyczny jest także strach przed odwetem – tradycyjni sprawcy utrzymują władzę nad swoimi ofiarami poprzez grożenie im przemocą, jeśli te nie wykonają jakiegoś zadania, donoszą na nie. Ofiary przemocy tradycyjnej boją się, że sytuacja ulegnie pogorszeniu. Ofiary cyberprzemocy możliwość odebrania komputera lub telefonu komórkowego budzi strach znacznie większy – nie tylko dlatego, że pod ich nieobecność agresor może wzmożać swoje działania, ale też dlatego, że komputer i telefon komórkowy to kluczowe elementy życia społecznego każdego dziecka, nastolatka czy osoby dorosłej. Odebranie którejs z tych rzeczy będzie oznaczało ponowne ukaranie ofiary. Poza tym chyba najważniejszą cechą odróżniającą cyberprzemoc od przemocy tradycyjnej są świadkowie. Do większości ataków w świecie realnym dochodzi w obecności osób, które przyjmują rolę świadków lub widzów. Ich milcząca obecność ma olbrzymie znaczenie zarówno dla ofiary (publiczne upokorzenie) jak i dla sprawcy (poparcie). W przypadku cyberprzemocy rola świadków jest nieco inna. Przede wszystkim tam są świadkowie dobrowolni i mimowolni. Wiele także zależy od kanału komunikacyjnego, w którym dochodzi do cyberprzemocy – na czacie świadek może po prostu obserwować wymianę zdań pomiędzy agresorem a ofiarą, ale może także dołączyć do rozmowy. Trudno także jest „namierzyć” świadka cyberprzemocy – jeżeli nie podejmuje on żadnych działań jest to prawie niemożliwe do wykrycia.

Warto też pamiętać o tym, że cyberprzemoc nie wymaga fizycznych możliwości ani społecznej pozycji, które mogą mieć znaczenie w przypadku przemocy tradycyjnej. Poza tym anonimowość zapewniana przez Internet oraz skłonność do zapominania o ludzkiej postaci celu wirtualnych ataków sprawiają, że w cyberprzemocy łatwiej się jest zaangażować niż w przemoc tradycyjną.

6. Skutki cyberprzemocy

Młodzi ludzie nie zdają sobie sprawy z tego jak niebezpieczna może okazać się cyberprzemoc. Ich brak świadomości konsekwencji doprowadza do bardzo poważnych skutków dla ofiar

cyberprzemocy, które czują się osaczone, bezsilne i zdane tylko na siebie. Do tego dochodzą silne emocje wstydu, strachu i złości. W skrajnych przypadkach towarzyszy temu jeszcze obniżenie nastroju, a nawet stany depresyjne i działania autodestruktywne – nie chodzi tu tylko o samookaleczanie się. Większość nastolatków nie radzi sobie z prześladowaniem, jakiego doznają w cyberprzestrzeni i podejmuje pierwsze próby samobójcze, które niekiedy są skuteczne. Kolejnym tragicznym skutkiem cyberprzemocy jest wykluczenie ze społeczności lokalnej i brak wsparcia w sytuacji, gdzie ofiara potrzebuje pomocy. Osłabieniu ulegają również relacje rodzinne i towarzyskie, ponieważ często dystansują się od świata zewnętrznego.

Oprócz tych fizycznych skutków cyberprzemocy możemy również zaobserwować jak zaciera się granica pomiędzy dobrem a złem. Sprawcy cyberprzemocy, którzy wielokrotnie dokonują czynów agresywnych nie mają poczucia odpowiedzialności, poczucia winy za nie, a wręcz przeciwnie – każdy akt cyberprzemocy przynosi im satysfakcję. Dodatkowo coraz więcej osób zaczyna tolerować zachowania agresywne w cyberprzestrzeni, przyjmując to, jako coś oczywistego, jako normalność. Sprawia to, że w realnym życiu zaczyna panować znieczulica, – bo przecież skoro wirtualne zachowania agresywne są tolerowane, to w świecie realnym zacznie panować znieczulica. Zachowania agresywne, które będą często powtarzane w różnych środowiskach nabiorą społecznego przyzwolenia.

7. Jak rodzice powinni reagować na cyberprzemoc?

W dzisiejszym świecie często bywa tak, że rodzic jest nieobecny w internetowym świecie dziecka. Starsze pokolenia ludzi są mniej obeznane z portalami społecznościowymi takimi jak: Facebook, Twitter, MySpace, Xanga, a które są bardzo popularne wśród dzieci i nastolatków. Doprowadziło to do tego, że dzieci i młodzież nie są kontrolowani w zakresie tego, co robią na swoich profilach. Rodzice popełniają też podstawowy błąd – pamiętają o ostrzeżeniach w świecie fizycznym (załóż kask na rower, bo zrobisz sobie krzywdę, nie biegaj po schodach), ale nie pamiętają o zagrożeniach płynących z cyberprzestrzeni.

Trzeba pamiętać także o tym, że dziecko raczej nie powie nic o swoim problemie i będzie próbowało rozwiązać go samo. Kluczowym elementem jest rozmowa z dzieckiem o wadach i zaletach, jakie mają dane portale społecznościowe oraz stworzyć w domu jakiś kodeks postępowania w Internecie – netykietę. Rodzice zazwyczaj są zbyt krytyczni i reagują nakładaniem kar lub odcinaniem dostępu do Internetu, co dla ofiary cyberprzemocy jest kolejną karą. Dlatego ważne jest by obserwować dziecko, szczególnie wtedy, gdy:

- Dziecko wydaje się zdenerwowane po korzystaniu z Internetu
- Dziecko wydaje się zdenerwowane po przeczytaniu SMS-a
- Dziecko unika społecznych kontaktów z rówieśnikami
- Możliwe obniżenie wyników w nauce.

Są to pewne symptomy, które mogą sugerować, że dziecko jest prześladowane w Internecie. Należy też pamiętać o tym, że nie możemy karać dziecka, za to, że jest prześladowane lub bagatelizować sprawy. Jeśli pojawią się wyżej wymienione objawy lub dziecko samo przyjdzie z problemem do rodzica to czas na to, by podjąć odpowiednie kroki. Chodzi tu przede wszystkim o zachowanie dowodów, czyli o zachowanie kopii obraźliwych wiadomości, zdjęć czy adresu upokarzającego dziecka filmiku. Warto nauczyć dziecko by drukowało wszystkie e-maile i wiadomości komunikatorowe, które zawierają pogroźki i pokazywać je rodzicom. Jeżeli rodzic nie wie, kto jest nadawcą danej wiadomości to powinien zapisać ją na twardym dysku komputera i przedstawić swojemu dostawcy Internetu, który bez problemu powinien ustalić sprawcę. Kolejnym ważnym krokiem jest podjęcie decyzji o tym, kiedy ignorować, kiedy blokować, a kiedy reagować na cyberprzemoc. Czasami wystarczy wyjaśnić z dzieckiem znaczenie danej wypowiedzi, w innym przypadku musimy podjąć ważne kroki –powiadomić szkołę, policję itp. Trzeba jednak starannie

wybrać wyjście z danej sytuacji – czasami może pomóc zablokowanie agresora na portalu społecznościowym czy na telefonie komórkowym.

Pamiętajmy jednak, że tak jak w przypadku jazdy na rowerze wcześniej możemy podjąć odpowiednie kroki by uchronić dziecko przed cyberprzemocą. Najważniejsza jest rozmowa z dzieckiem na temat zagrożeń wynikających z korzystania z komputera czy telefonu komórkowego. Dziecko musi być świadome tego, że nie jest w Internecie bezpiecznie i bezkarne. Trzeba też podjąć z dzieckiem kwestię ograniczeń w stosunku do niektórych portali – na przykład z Facebooka nie powinno korzystać dziecko, które nie ukończyło 13 lat. Dlatego warto monitorować, na jakie strony, wchodzi nasze dziecko, chociażby sprawdzając historię przeglądania. Tak jak nad wszystkim innym rodzic powinien mieć kontrolę, jednak warto zachować umiar – odłączenie klawiatury czy monitora nie jest rozwiązaniem, które przyniesie jakiś efekt. Ponadto dzieciom trzeba zasugerować sposób lub pomóc w rozwiązywaniu problemów.

8. Reakcja szkoły na cyberprzemoc?

Nauczyciele i wychowawcy mogą podjąć wiele działań profilaktycznych, tak by móc zredukować liczbę ataków cyberprzemocy. Jednakże bywa tak, że ten temat poruszany jest tylko ogólnikowo na godzinach wychowawczych. O problemie cyberprzemocy powinno się jednak mówić głośno i wyraźnie i to nie tylko na godzinie wychowawczej, ale także na lekcjach informatyki. Ponieważ ustalenie zasad netykiety i zagrożeń wpływających z korzystania z komputera powinno stać się dla nauczyciela tego przedmiotu jednym z podstawowych tematów realizowanych na zajęciach.

Fundacja Dzieci Niczyje zorganizowała akcję Dziecko w Sieci, dzięki której nauczyciele mają gotowe materiały i scenariusz zajęć poświęconych cyberprzemocy. My również zamieściliśmy przykładowy scenariusz zajęć dla uczniów gimnazjów oraz dla rodziców, który ma przedstawić następujące kwestie:

- Czym jest cyberprzemoc?
- Jak reagować na cyberprzemoc?
- Jakie formy może przybierać cyberprzemoc?

Oprócz przygotowania odpowiednich zajęć dla uczniów, szkoła ma za zadanie także uświadomić rodziców o zagrożeniach czyhających w sieci. Poza tym szkoła powinna ocenić skalę występowania zjawiska cyberprzemocy – ważne jest poznanie realnych rozmiarów tego zjawiska. Musimy także pamiętać o tym, iż nauczyciele również potrzebują szkolenia na temat cyberprzemocy oraz wykorzystania technologii przez dzieci. Nie musi być to eksperckie przeszkolenie, ważne jest by kadra pedagogiczna miała świadomość tego problemu oraz umiała o niej swobodnie rozmawiać z uczniami.

9. Wnioski.

Zjawisko cyberprzemocy jest jednym z najpoważniejszych problemów, z którymi spotykają się zarówno rodzice jak i szkoła. Rozwijająca się technologia powoli zaczyna wypierać nawiązywanie kontaktów w sposób tradycyjny (twarzą w twarz), powodując rozluźnianie się więzi pomiędzy ludźmi, niszczeniu relacji panujących w rodzinie czy kręgu znajomych. Anonimowość, którą dostaje się wraz z wymyślonym loginem sprawia, że łatwiej jest kogoś zaatakować, ale łatwiej też jest się komuś zwierzyć. Zaczyna się wytwarzanie sztucznych relacji z często nieodpowiednimi osobami.

Dlatego tak ważne jest zapoznanie przyczyn zjawiska cyberprzemocy oraz jego konsekwencji. Znając oba te uwarunkowania możemy bez problemu utworzyć szereg działań mających na celu profilaktykę, a może nawet uniknąć tego zachowania w przyszłości.

Literatura:

Andrzejewska A., Bednarek J.,(red), 2014: Zagrożenia cyberprzestrzeni i świata wirtualnego, Wydawnictwo Difin.

Kowalski R.M., Limber S.P., Agatson P.W., 2010: Cyberprzemoc wśród dzieci i młodzieży, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego

10. Scenariusz zajęć – Zjawisko cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży

Charakterystyka zajęć:

Przygotowaliśmy przykładowy scenariusz zajęć dla uczniów szkół gimnazjalnych dotyczących cyberprzemocy. Zajęcia mają charakter warsztatowy. Ich celem jest zwrócenie uwagi uczniów na zjawisko cyberprzemocy oraz uwrażliwienie ich na specyfikę problemu, związaną przede wszystkim z możliwymi konsekwencjami tego typu działań, zarówno dla ofiar, jak i sprawców. Jednym z efektów przeprowadzonych w oparciu o scenariusz zajęć, powinno być wypracowanie reguł bezpiecznego i kulturalnego korzystania z sieci oraz zasad reagowania w sytuacjach cyberprzemocy. W toku zajęć uczniowie powinni dowiedzieć się:

- Jakie formy może przyjmować cyberprzemoc?
- Jakie emocje może rodzić cyberprzemoc u jej ofiar?
- Jakie może nieść dla nich konsekwencje?
- Jakie są możliwe konsekwencje przemocy w sieci dla sprawców tego typu działań?
- Jak powinna zachować się ofiara cyberprzemocy i gdzie może szukać pomocy?
- Jak powinni zachować się świadkowie cyberprzemocy?
- Jak zachowywać się, by zmniejszyć ryzyko bycia ofiarą cyberprzemocy?

Zajęcia zostały przewidziane na 90 minut, czyli dwie jednostki lekcyjne. Mogą być przeprowadzone w ramach godziny wychowawczej bądź lekcji informatyki. Mogą być prowadzone przez wychowawcę, nauczyciela informatyki, pedagoga szkolnego czy też studentów kierunków pedagogicznych lub psychologicznych, jednak wymagana jest podstawowa znajomość specyfiki Internetu i telefonów komórkowych. Warto jednak zapoznać się z powyższym artykułem oraz z pomocami naukowymi dostępnymi na stronach internetowych: www.helpline.org.pl, www.dzieckowsieci.fdn.pl.

Podczas zajęć zostaną użyte rozmaite metody, które zaktywizują uczestników:

- prezentacja multimedialna
- burza mózgów
- praca w grupach
- dyskusja w grupach moderowana przez prowadzących
- prace artystyczne
- filmy

Dlatego ważne jest by sala, w której mają odbyć się zajęcia wyposażona została w sprzęt audiowizualny(komputer, projektor, telewizor z DVD). Oprócz tego warto wyposażyć się kartki papieru a3 i a4, mazaki, kredki, długopis, markery oraz załączniki dołączone do scenariusza.

Przebieg zajęć:

1. Przywitanie:

Czas trwania: 10 minut

Forma pracy: indywidualna

Polecenie: Każdy z uczestników wymyśla sobie jakiś login, który zapisuje na kartce. Kartki zostają wrzucone do pudełka. Później uczniowie losują sobie loginy(ważne jest, aby nie trafić na swój). Celem zadania jest odgadnięcie, kto kryje się za danym loginem.

- Przedstawienie tematu zajęć
- Podział na grupy – każda grupa powinna wyznaczyć swojego lidera.

Podsumowanie: Uczestnicy integrują się ze sobą, są zachęceni do uczestnictwa w dalszej części zajęć.

2. Dyskusja nadzorowana przez prowadzących

Czas trwania: 5 minut

Forma pracy: indywidualna

Polecenie: Odpowiedz na zadane pytania:

- Co to jest cyberprzemoc?
- Z czym Ci się kojarzy słowo cyberprzemoc?
- Kto może być sprawcą, a kto może być ofiarą cyberprzemocy?

Podsumowanie: Dyskusja miała za zadanie wprowadzić uczestników w temat zajęć i zarysować problem, jakim jest cyberprzemoc.

3. Portale społecznościowe

Czas trwania: 15 minut

Forma pracy: grupowa

Polecenie: Wylosuj kartkę, na której znajduje się nazwa jednego z najpopularniejszych portali społecznościowych. Twoim zadaniem jest przedstawienie jednej z form cyberprzemocy, która przejawia się na tym portalu w dwóch aspektach: negatywnym, – czyli jak jest i pozytywnym, – czyli jak być powinno. (Załącznik 1)

- Facebook – stalking
- Twitter – trolling
- Instagram – hejterstwo
- GaduGadu – uwodzenie, podrywanie
- Poczta e-mail - spam

Podsumowanie: Celem tego zadania jest pokazanie różnych form cyberprzemocy, a także zastanowienie się nad konsekwencjami podejmowanych przez człowieka decyzji. Zastanowienie się nad tym, jak można przeciwdziałać danemu zjawisku.

4. Stworzenie własnej kampanii

Czas trwania: 20 minut

Forma pracy: grupowa

Polecenie: Waszym zadaniem jest stworzenie własnej kampanii reklamowej przeciwdziałającej jednej z form cyberprzemocy. Wasza praca musi zawierać: slogan reklamowy, sposobie przedstawienia kampanii i szacie graficznej plakatu. (Załącznik 2)

- Uzależnienie od Internetu
- Plagiatowanie
- Hejterstwo
- Cyberprzemoc

- Uwodzenie w sieci

Podsumowanie: Uczniowie opracowują własny sposób przeciwdziałania wyżej wymienionym zjawiskom. Starają się zrozumieć i przedstawić problem dzisiejszego świata w sposób przystępny, a jednocześnie zachęcający do podejmowania wyzwania.

5. Podsumowanie:

Czas pracy: 15 minut

Forma pracy: grupowa

Polecenie: Odpowiedz na podane pytania. (Załącznik 3)

1. Co to jest cyberprzemoc?
 - a. **Przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych**
 - b. Przemoc z użyciem różnego rodzaju broni
 - c. Jest to agresja słowna spotykana codziennie
2. Formy cyberprzemocy to?
 - a. Pracoholizm, alkoholizm, hazard
 - b. Narkotyki, seks, inne używki
 - c. **Trolling, Stalking, hejterstwo**
3. Kiedy pojawiła się cyberprzemoc?
 - a. W XVIII wieku
 - b. **Na przełomie XX/XXI wieku**
 - c. W XXI wieku
4. W czym przejawia się cyberprzemoc?
 - a. W nie „lajkowaniu” zdjęć znajomych
 - b. **W poniżaniu kogoś w Internecie lub za pomocą telefonu**
 - c. W przypadkowym zgłaszaniu komentarzy
5. Jakie mogą być skutki cyberprzemocy?
 - a. Nieużywanie komputera i innych nowinek telefonicznych
 - b. **Samobójstwa**
 - c. Cyberprzemoc nie ma żadnych skutków
6. Czy w Polsce cyberprzemoc uznawana jest za przestępstwo?
 - a. **Tak**
 - b. Nie
 - c. Nie wiem
7. Kto może być sprawcą cyberprzemocy?
 - a. **Każdy**
 - b. Tylko mężczyźni
 - c. Tylko kobiety
8. Co należy zrobić, żeby ustrzec się przed cyberprzemocą?
 - a. Nie korzystać z nowinek technologicznych
 - b. Rozsądnie używać komputera
 - c. **Przestrzegać zasad netykiety**
9. Ile czasu dziennie spędza średnio na Facebooku jego przeciętny użytkownik?
 - a. Ok. 5 minut
 - b. **Ok.30 minut**
 - c. Ok. 1 godziny
10. Ile zdjęć dziennie umieszczanych jest na Facebooku?
 - a. Ok.100 tysięcy zdjęć
 - b. Ok. 10 milionów zdjęć
 - c. **Ok. 250 milionów zdjęć**
11. Ilu znajomych na Facebooku ma przeciętny użytkownik tego serwisu?
 - a. Ok.40
 - b. **Ok.120**
 - c. Ok.300

12. Ilu użytkowników ma obecnie Facebook?
- Ok. 150 milionów
 - Ok.340 milionów
 - Ponad miliard**
13. Ile czasu trwa średnio jedna wizyta internauty na portalu YouTube?
- 5 minut
 - 25 minut**
 - 1,5 godziny
14. Ile godzin wynosi rekord nieprzerwanego grania online?
- 40 godzin**
 - 15 godzin
 - 30 godzin
15. Ile czasu tygodniowo korzysta z Internetu przeciętny polski internauta?
- 18 godzin i 25 minut**
 - 5 godzin i 15 minut
 - 12 godzin

Podsumowanie: Quiz ma na celu podsumowanie zajęć, sprawdzenie ile wiedzy zostało zapamiętane przez uczestników oraz przedstawieniu kilku ciekawostek.

Podsumowanie scenariusza:

Podczas zajęć zostały zrealizowane wyżej wymienione cele. Metody pracy zostały dobrane tak, by zaktywizować każdego uczestnika zajęć. Ćwiczenia przeplatały się z prezentacją multimedialną, która stanowiła podstawę wiedzy teoretycznej.

Załącznik 1 – „Portale społecznościowe”

Facebook – stalking
Twitter – trolling
Instagram – hejterstwo
GaduGadu – uwodzenie, podrywanie
Poczta e-mail – spam

Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy

Załącznik 2 – „Stworzenie własnej kampanii”

Uzależnienie od Internetu
Plagiatowanie
Hejterstwo
Cyberprzemoc
Uwodzenie w sieci

Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy

Załącznik 3 – „Podsumowanie”

1. Co to jest cyberprzemoc?
 - a. Przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych
 - b. Przemoc z użyciem różnego rodzaju broni
 - c. Jest to agresja słowna spotykana codziennie
2. Formy cyberprzemocy to?
 - a. Pracoholizm, alkoholizm, hazard
 - b. Narkotyki, seks, inne używki
 - c. Trolling, Stalking, hejterstwo
3. Kiedy pojawiła się cyberprzemoc?
 - a. W XVIII wieku
 - b. Na przełomie XX/XXI wieku
 - c. W XXI wieku
4. W czym przejawia się cyberprzemoc?
 - a. W nie „lajkowaniu” zdjęć znajomych
 - b. W poniżaniu kogoś w Internecie lub za pomocą telefonu
 - c. W przypadkowym zgłaszaniu komentarzy
5. Jakie mogą być skutki cyberprzemocy?
 - a. Nieużywanie komputera i innych nowinek telefonicznych
 - b. Samobójstwa
 - c. Cyberprzemoc nie ma żadnych skutków
6. Czy w Polsce cyberprzemoc uznawana jest za przestępstwo?
 - a. Tak
 - b. Nie
 - c. Nie wiem
7. Kto może być sprawcą cyberprzemocy?
 - a. Każdy
 - b. Tylko mężczyźni
 - c. Tylko kobiety
8. Co należy zrobić, żeby ustrzec się przed cyberprzemocą?
 - a. Nie korzystać z nowinek technologicznych
 - b. Rozsądnie używać komputera
 - c. Przestrzegać zasad netykiety
9. Ile czasu dziennie spędza średnio na Facebooku jego przeciętny użytkownik?
 - a. Ok. 5 minut
 - b. Ok.30 minut
 - c. Ok. 1 godziny

10. Ile zdjęć dziennie umieszczanych jest na Facebooku?
- a. Ok.100 tysięcy zdjęć
 - b. Ok. 10 milionów zdjęć
 - c. Ok. 250 milionów zdjęć
11. Ilu znajomych na Facebooku ma przeciętny użytkownik tego serwisu?
- a. Ok.40
 - b. Ok.120
 - c. Ok.300
12. Ilu użytkowników ma obecnie Facebook?
- a. Ok. 150 milionów
 - b. Ok.340 milionów
 - c. Ponad miliard
13. Ile czasu trwa średnio jedna wizyta internauty na portalu YouTube?
- a. 5 minut
 - b. 25 minut
 - c. 1,5 godziny
14. Ile godzin wynosi rekord nieprzerwanego grania online?
- a. 40 godzin
 - b. 15 godzin
 - c. 30 godzin
15. Ile czasu tygodniowo korzysta z Internetu przeciętny polski internauta?
- a. 18 godzin i 25 minut
 - b. 5 godzin i 15 minut
 - c. 12 godzin

Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy

11. Scenariusz zajęć - z cyberprzemocy dla rodziców

Charakterystyka zajęć:

Powszechnie wiadomo, że to dzieci padają ofiarami cyberprzemocy, dlatego postanowiliśmy stworzyć również przykładowy scenariusz spotkania z rodzicami uczniów klas gimnazjalnych. Celem tego spotkania jest zwrócenie uwagi rodziców na zjawisko cyberprzemocy, poznanie specyfiki tego zjawiska, uświadomienie sobie konsekwencji cyberprzemocy. Rodzice mają także poznać zasady postępowania w przypadku tego zjawiska. Zajęcia mogą mieć formę spotkania z rodzicami, bądź też przygotowane w ramach zebrania szkolnego – zajmują one nie więcej niż 60 minut.

Tak jak w przypadku zajęć dla uczniów, spotkanie to powinni poprowadzić nauczyciele wychowawcy, nauczyciel informatyki, pedagog szkolny bądź studenci kierunków pedagogicznych lub psychologicznych, którzy mają odpowiednią wiedzę.

Zajęcia mają charakter aktywizujący. Dlatego też wykorzystaliśmy metody:

- Prezentacji multimedialnej,
- Burzy mózgów,
- Pracy w grupach,
- Filmu

Ważne jest, aby odpowiednio przygotować salę, w której mają odbyć się zajęcia – powinna być wyposażona w sprzęt audiowizualny – projektor, komputer, telewizor z DVD. Oprócz tego do zrealizowania scenariusza potrzebne będą: kartki papieru A4, długopisy, papier szary i markery.

Przebieg zajęć:

1. *Burza mózgów*

Czas trwania: 10min

Forma pracy: grupowa

Polecenie: Uczestnicy dobierają się w trzy osobowe grupy. Zadaniem każdej grupy będzie napisanie na kartkach, co według nich znaczą pojęcia cyberprzemoc, podstawowe formy cyberprzemocy, jakie działania są wykorzystywane w cyberprzemocy, czym różni się cyberprzemoc od przemocy „tradycyjnej”. Następnie każda z grup przedstawia swoje przemyślenia na forum. Po zakończeniu prowadzący podaje definicje wyżej wymienionych pojęć. (Załącznik 1)

Materiały: kartki, długopisy.

Podsumowanie: Ćwiczenie to ma na celu zapoznanie się z tym, czy rodzice wiedzą, co to jest cyberprzemoc.

2. *Projekcja filmu*

Czas trwania: 15 minut

Forma pracy: indywidualna

Polecenie: Prowadzący prosi o uważne obejrzenie filmu. Po obejrzeniu filmu prowadzący zaprasza rodziców do dyskusji. Celem tej dyskusji jest wskazanie specyfiki cyberprzemocy oraz jakie są konsekwencje dla ofiary. (Załącznik 2)

Materiały: niepotrzebne

Podsumowanie: Ćwiczenie ma na celu wskazanie rodzicom specyfiki cyberprzemocy i jej konsekwencje dla ofiary.

3. *Historie prawdziwe*

Czas trwania: 20 min

Forma pracy: grupowa

Polecenie: Prowadzący dzieli rodziców na cztery grupy. Przedstawiciel każdej grupy losuje karteczkę z opisaną historią. Rodzice w grupach zapoznają się z historią następnie opracowują odpowiedzi na dwa pytania, które są pod opisaną historią. Następnie każda z grup przedstawia swoją historię oraz odpowiedzi na pytania, reszta grup po usłyszeniu historii wypowiada się jak oni by się zachowali. (Załącznik 3)

Materiały: kartki, długopisy

Podsumowanie: Ćwiczenie ma na celu zwrócenie uwagi rodziców na zjawisko cyberprzemocy poprzez analizę historii i zastanowienie się czy dało się uniknąć takiej sytuacji

5. Konsekwencje

Czas trwania: 10 minut

Forma pracy: grupowa

Polecenie: Uczestnicy mają za zadanie wypisanie, jakie konsekwencje grożą sprawcom cyberprzemocy, następnie prezentują swoje wypowiedzi na forum. Prowadzący zapisuje wszystkie odpowiedzi na tablicy bądź szarym papierze. Po zaprezentowaniu przez każdą grupę konsekwencji, prowadzący wymienia potencjalne konsekwencje. (Załącznik 4)

Materiały: kartki, długopisy, tablica lub szary papier.

Podsumowanie: Ćwiczenie to ma na celu przedstawienie rodzicom, jakie konsekwencje grożą sprawcom cyberprzemocy.

Załącznik 1 – Burza mózgów

Cyberprzemoc (ang. cyberbullying) zdefiniować można najkrócej, jako przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Najczęściej terminu tego używa się w odniesieniu do przemocy rówieśniczej z użyciem telefonów komórkowych lub Internetu.

Podstawowe formy cyberprzemocy to:

- Nękanie,
- Rejestrowanie niechcianych filmów lub zdjęć telefonem komórkowym,
- Publikowanie ośmieszających zdjęć i filmów w Internecie,
- Rozsyłanie ośmieszających materiałów przy użyciu telefonu (SMS, MMS),
- Wysyłanie wulgarnych SMS-ów,
- Wyzywane, straszenie, obrażanie w sieci i przez telefon komórkowy,
- Grożenie komuś w sieci i przez telefon komórkowy,
- Włamania na blog, profil lub konto pocztowe,
- Podsyzywanie się w sieci pod inną osobę i działanie na jej niekorzyść.

Do działań określanych mianem cyberprzemocy wykorzystywane są m.in: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, telefony komórkowe, serwisy SMS i MMS.

Cyberprzemoc a przemoc „tradycyjna”

Specyficzny dla cyberprzemocy, w porównaniu z przemocą „tradycyjną” (ang. billing), jest wysoki poziom anonimowości sprawcy (a przynajmniej jego przekonanie o własnej anonimowości). Ponadto traci na znaczeniu klasycznie rozumiana siła, mierzona cechami fizycznymi sprawcy, a o przewadze nad ofiarą decyduje biegłość, z jaką sprawca posługuje się nowoczesnymi technologiami komunikacyjnymi. Charakterystyczna dla cyberbullyingu jest również szybkość rozpowszechniania materiałów kierowanych przeciwko ofierze oraz ich powszechna dostępność w sieci. Kompromitujące zdjęcia, filmy lub informacje potrafią zrobić w Internecie bardzo szybką karierę, są wielokrotnie powielane, a ich całkowite usunięcie – zazwyczaj niemożliwe.

Załącznik 2 – Prezentacja filmowa

<http://dziekowsieci.fdn.pl/scenariusz-zajec-stop-cyberprzemocy>

Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy

Załącznik 3 – Historie prawdziwe

Historia Kasi

Zbyszek nagrał kamerą w telefonie swoją koleżankę z klasy Kasię, kiedy całowała się z chłopakiem. Następnie rozesał MMS-em film do swoich kolegów z klasy. Niektórzy z nich wysłali go dalej. Jeszcze tego samego dnia ktoś opublikował film w Internecie. Film cieszył się dużą popularnością. Na stronie z filmem zaczęły pojawiać się przykre dla dziewczyny komentarze.

Jak się czuł/a bohater/ka prezentowanej historii i co mogło się z nim/nią dalej dzieć? Jak powinna się zachować ofiara prezentowanej historii?

Historia Agnieszki

Agnieszka po powrocie do domu ze szkoły usiadła przed komputerem. Chciała sprawdzić pocztę, ale nie mogła zalogować się do swojego konta. Jej hasło nie działało. Następnego dnia w szkole okazało się, że ktoś włamał się na konto Agnieszki i podszywając się pod nią wysłał kilku kolegom z jej klasy wulgarne maile. Adresaci tych wiadomości obrazili się na Agnieszkę i nie chcieli z nią rozmawiać. Od kilku z nich Agnieszka dostała bardzo nieprzyjemne SMS-y. Wiele osób z klasy miało do Agnieszki pretensje za jej zachowanie wobec kolegów.

Jak się czuł/a bohater/ka prezentowanej historii i co mogło się z nim/nią dalej dzieć? Jak powinna się zachować ofiara prezentowanej historii?

Historia Tomka

Tomek bardzo często rozmawia na GG ze swoimi znajomymi ze szkoły i osobami, które zna tylko z Internetu. Od jakiegoś czasu dostaje od osoby ukrywającej się pod różnymi nickami nieprzyjemne, ośmieszające go wiadomości. Pisał do tej osoby, żeby przestała wysyłać takie wiadomości, starał się ustalić, kto do niego pisze, jednak bezskutecznie. W końcu Tomek sam zaczął odpowiadać w nieprzyjemny sposób anonimowemu nadawcy. Wiadomości przychodziło jednak coraz więcej, w pewnej chwili ktoś zaczął Tomkowi grozić śmiercią.

Jak się czuł/a bohater/ka prezentowanej historii i co mogło się z nim/nią dalej dzieć? Jak powinna się zachować ofiara prezentowanej historii?

Historia Krzyśka

Krzysiek od kilku miesięcy ma w sieci bloga, w którym często zamieszcza zdjęcia. W ubiegłym tygodniu dodał kilka fotek ze swoich urodzin. Kilka dni później dostał w mailu od nieznajomej osoby jedno ze zdjęć urodzinowych zmontowanych tak, że pokazywało Krzyśka w wulgarny i poniżający sposób. W mailu była też wiadomość, że to samo zdjęcie niedługo zawisnie w ulubionym serwisie społecznościowym Krzyśka.

Jak się czuł/a bohater/ka prezentowanej historii i co mogło się z nim/nią dalej dzieć? Jak powinna się zachować ofiara prezentowanej historii?

Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy

Załącznik 4 - Konsekwencje

1. Rozmowa z uczniem-sprawcą przemocy o jego zachowaniu:

- Celem rozmowy powinno być ustalenie okoliczności zajścia, wspólne zastanowienie się nad jego przyczynami i poszukanie rozwiązania sytuacji konfliktowej;
- Sprawca powinien otrzymać jasny i zdecydowany komunikat o tym, że szkoła nie akceptuje żadnych form przemocy;
- Należy omówić z uczniem skutki jego postępowania i poinformować o konsekwencjach regulaminowych, które zostaną wobec niego zastosowane;
- Sprawca powinien zostać zobowiązany do zaprzestania swojego działania usunięcia z sieci szkodliwych materiałów;
- Ważnym elementem rozmowy jest też określenie sposobów zadośćuczynienia wobec ofiary cyberprzemocy;
- Jeśli w zdarzeniu brała udział większa grupa uczniów, należy rozmawiać z każdym z nich z osobna, zaczynając od lidera grupy;
- Nie należy konfrontować sprawcy i ofiary cyberprzemocy

2. Powiadomienie rodziców sprawcy i omówienie z nimi zachowania dziecka:

- Rodzice sprawcy powinni zostać poinformowani o przebiegu zdarzenia i zapoznani z materiałem dowodowym, a także z decyzją w sprawie dalszego postępowania i podjętych przez szkołę środków dyscyplinarnych wobec ich dziecka;
- W miarę możliwości należy starać się pozyskać rodziców do współpracy i ustalić jej zasady;
- Warto wspólnie z rodzicami opracować projekt kontraktu dla dziecka, określającego zobowiązania ucznia, rodziców i przedstawiciela szkoły oraz konsekwencje nieprzestrzegania przyjętych wymagań i terminy realizacji zadań zawartych w umowie.

3. Objęcie sprawcy opieką psychologiczno-pedagogiczną:

- Praca ze sprawcą powinna zmierzać w kierunku pomocy uczniowi w zrozumieniu konsekwencji swojego zachowania, w zmianie postawy i postępowania ucznia, w tym sposobu korzystania z nowych technologii;
- Jeśli szkoła posiada odpowiednie warunki, pomoc psychologiczna może być udzielona sprawcy na terenie szkoły;
- W uzasadnionym przypadku można w toku interwencji zaproponować uczniowi (za zgodą rodziców) skierowanie do specjalistycznej placówki i udział w programie terapeutycznym.

MIO

Przeciwdziałanie przemocy

- › Przed wszystkim należy uświadomić dzieciom, czym jest cyberprzemoc i jakie może mieć konsekwencje - publikowanie niektórych materiałów kwalifikuje się jako przestępstwo regulowane w kodeksie karnym, inne z kolei jak np.: włamywanie się do kont internetowych - są podstawą do dochodzenia swoich praw na drodze cywilnoprawnej,
- › Wychowywać dzieci w wartościach, - aby czuły się istotami godnymi i kochanymi oraz umiały tak samo traktować innych,
- › Nie bagatelizować problemu cyberprzemocy, jeśli zaistnieje ten problem - zarówno jeśli nasze dziecko uczestniczyło w wirtualnym prześladowaniu innych bądź stało się jej ofiarą. Liczy się również czas - szybka reakcja, aby nie doszło do eskalacji konsekwencji zamieszczanych wiadomości, zdjęć czy filmów itd. Należy także wyciągnąć konsekwencje - adekwatnie do szkodliwości zaistniałej sytuacji.
- › Zwracać uwagę na rolę świadków cyberprzemocy - akcentować powinność pomagania kolegom, którzy doświadczają w sieci nieprzyjemności, a z drugiej uświadamiać, że nawet przesłanie kompromitujących kogoś materiałów czyni z nich sprawców przemocy,
- › Uczyć dzieci, aby pod pozorem żartów nie wysyłały do nikogo obraźliwych treści ani nie rozpowszechniały wiadomości otrzymanych od innych bez ich zgody,
- › Uwrażliwiać dzieci na fakt prawa ochrony danych osobowych, aby wiedziały jak chronić swoją prywatność oraz szanować prywatność innych,
- › Nauczyć dzieci jak można zablokować otrzymywanie e-maili od osób, które nie znajdują się na ich liście kontaktów,
- › Zapisywać obraźliwe wiadomości - być może będą one stanowiły dowód w sprawie,
- › Zastosować filtry i zapory internetowe w komputerze dziecka,
- › Zorientować się, - jakie strategie przeciwdziałania cyberprzemocy wprowadzone zostały w szkole Waszego dziecka oraz współpracować z nauczycielami i innymi rodzicami, aby przeciwdziałać prześladowaniom w świecie rzeczywistym oraz w sieci, jeśli zaistnieją takie sytuacje,
- › Poznać środowisko własnego dziecka - przyjaciół, ich rodziców, nauczycieli oraz kolegów i koleżanki z klasy,
- › Pielęgnować dobry kontakt z dzieckiem, aby było szczere ze swoim rodzicem, nawet, jeśli zachowa się bezmyślnie - każdy ma prawo do popełniania błędów i także należy starać się je naprawiać,
- › Przyjrzeć się, w miarę możliwości - jakie strony najczęściej odwiedza Wasze dziecko i z kim koresponduje w sieci,
- › Jeśli to możliwe - komputer powinien stać w miejscu widocznym dla wszystkich członków rodziny (z uwzględnieniem faktu, że im większe dziecko - tym mniejszej potrzebuje ochrony ze strony dorosłych)
- › Zorganizowanie życia w realu - rozwój zainteresowań oraz aktywności poza światem wirtualnym,
- › Korzystać z ogólnopolskich programów profilaktycznych.

Skorzystaj z pomocy.

Zgłoś fakt cyberprzemocy odpowiednim instytucjom - szkoła, policja, jeśli sprawa ma wymiar przestępstwa, odwiedź strony internetowe: www.helpline.org.pl lub www.dzieckowsieci.pl oraz zadzwoń na bezpłatną infolinię - 0-800-100-100)

Młodzież

WAWCZY